

LÁSZLÓ BALÁZS

Európa fővárosa az évezred elején

fotó: László Balázs

Atomium, az 1958-as világiállítás jelképe

Brüsszel, a rég befedett Senne folyócska két partján fekvő németalföldi város ma is olyan csendes, nyugodt és kellemesen élhető hely, mintha a történelem szeszélye nem is arra rendelte volna, hogy egy új Nagy Károly-i birodalom, az egyesült Európa dobogó szíve legyen.

Már az is a véletlen műve, hogy belga főváros lett. A napóleoni háborúkat lezáró Bécsi Kongresszus 1815-ben független államot kreált a történelemben sokszor gazdát cserélt s közben egyre gazdagodó németalföldi tartományokból, az új országot pedig az angolok,

osztrákok, poroszok és oroszok győztes koalíciója ellensúlynak is szánta a nagy nehezen legyőzött Franciaországgal szemben. Az új ország északi és déli fele között meglevő évszázados vallási és nyelvi különbségek azonban erősebbeknek bizonyultak a hatalmi számíthatásnál. 1830. augusztus 25-én Brüsszelben *A portici néma* című opera előadásán a nápolyi forradalmat idéző gyűjtő hatású áriák úgy fellelkesítették a szabadságra áhítozó közönséget, hogy a színházból kitódulva spontán tüntetésbe kezdett a gyűlölt holland uralkodó, I. Vilmos ellen. A király megpróbálta leverni a felhevült délieket, de serege nem boldogult a belga városok felkelésével, és egy év múltán az európai hatalmak Londonban elismerték Németalföld kettéválását Hollandiára és Belgiumra, így lett Brüsszel ez utóbbi fővárosa. Sőt, a belgák példáján felbuzdulva a kis Luxemburg is felkelt a holland uralom ellen, és nagyhercegségként önállósult.

A legújabb korban ismét történelmi véletlen emelte még magasabbra Brüsszelt. A második világháború után nem sokáig élt az antifasiszta koalíció. A Szovjetunió kelet-európai terjeszkedése nyomán viharosan kibontakozó hidegháborúban a nyugati hatalmak 1949-ben létrehozták védelmi szövetségüket, a NATO-t, amelynek központja Párizsban rendezkedett be. De Gaulle francia elnök azonban országa újra hangsúlyozott nagyhatalmi törekvései jegyében kivonta a francia fegyveres erőket a szövetség egyesített parancsnoksága alól, sőt 1967-ben távozásra szólította fel az amerikai hegemonia megtestesítőjének látott NATO-t Párizsból.

A NATO ekkor átköltözött a „szomszédba”, a Párizstól mindössze 350 kilométerre fekvő Brüsszelbe, már csak azért is, mert az 1957-ben aláírt Római Szerződés után itt rendezte be székhelyét a Közös Piac is, a mai Eu-

rópai Unió elődje. A mindössze tízmilliós Belgium alig egymillió fővárosa ezzel a lassan egységesülő Európa új székhelye lett, sőt a NATO odaköltözésével az egész

A történelem szeszélye rendelte úgy, hogy Brüsszel egy új Nagy Károly-i birodalom középpontja legyen. Már fővárosi mi-volta is a véletlen műve. A napóleoni háborúkat lezáró Bécsi Kongresszus 1815-ben független államot kreált a németalföldi tartományokból, s azt ellensúlynak szánta a nagy nehezen legyőzött Franciaországgal szemben.

Az Európa Parlament tanácssterme

nyugati szövetségi rendszer, a transzatlanti kapcsolatok idegközpontja is.

Az 1958-as vilákiállításra készülve jelentős korszerűsítéseket hajtottak végre Brüsszelben. A középkori várost körbefogó mintegy öt kilométernyi fal helyén többsávos gyorsforgalmi körutat alakítottak ki, amely szintbeli kereszteződéseket kiiktató alagútjaival lehetővé tette a következő évtizedek alatt többszörösére nőtt autóforgalom viszonylag ütemes haladását, a dugók méretei meg sem közelítik az európai nagyvárosokéit. A történelmi városmag a maga keskeny, többnyire girbe-gurba útjainak kusza hálózatával a gyorsforgalmi körúton belül lényegében érintetlen maradt, a nyugati világ két legfontosabb szervezetének központja ezen kívül helyezkedik el, és közülük is csak az európai uniós negyed nyomta rá bélyegét a városra.

Az Európai-negyed az óvárostól alig néhány kilométerre, Ixelles és Etterbeek kerületben épült ki – ezek egyébként közigazgatásilag teljesen önálló városok, mert Brüsszel 19 kerületét nem fogja össze olyan fővárosi hatóság, mint Budapestet. A több négyzetkilométeren terpeszkedő Európai-negyed két meghatározó épülete a Berlaymont és a Justus Lipsius palota, ame-

lyek egy enyhe kiemelkedés tetején, a Schuman körönd két oldaláról tekintenek le az óvárosra.

A Berlaymont a hat országgal megalakult Európai Gazdasági Közösség székházaként épült fel, ma pedig az Európai Unió végrehajtó szervének, a bizottságnak az otthona. A négy kinyúló szárnyával elnagyolt X-nek vagy még inkább óriás tengeri csillagnak ható 13 emeletes épület a hatvanas évek jellegzetes modernségét képviseli. Évtizedeken át Brüsszel legnagyobb irodaépülete volt, amelyben az integrációs szervezet közel ötezer tisztviselője szor-

gokodott. Aztán a század utolsó évtizedében rájöttek, hogy ez az épület is tele van azbeszttel, amelyről időközben kimutatták, hogy rákkeltő hatású, így ki kellett üríteni az egészet. A Berlaymont palota azbesztmentésének 12 évig tartó kálváriája bármely kelet-európai népi demokrácia botrányos nagyberuházásainak díszpéldánya lehetett volna. Az uniós szervek egy ideig bírták türelemmel, és morgolódva ugyan, de pénzzel is, aztán az új évezred kezdetével ők is új lapot nyitottak. Közölték a belga állammal, hogy nem pénzelik tovább a véget nem érő felújítást, az épület Belgiumé marad, s tőle bérlő majd az Európai Bizottság. Évtizedekbe fog telni, mire az irtózatoss költségek a bérlési díjból (talán

Az évszázados vallási és nyelvi különbségek erősebbeknek bizonyultak a hatalmi számíthatásnál. Az ország népe 1830-ban felkelt I. Vilmos ellen. A király nem bologult a belga városok felkelőivel. Egy év múlva az európai hatalmak elismerték Németalföld kettéválását – Hollandiára és Belgiumra. Brüsszel lett Belgium fővárosa. A kis Luxemburg is felkelt a holland uralom ellen és nagyhercegségként önállósult.

megtérülnek a belgáknak, de lenyelték a békát fővárosuk európai székhely rangjáért cserébe.

Most, 2004 utolsó hónapjaiban a bizottság fokozatosan visszaköltözik rég elhagyott otthonába, ahol mostantól az EU embrionális kormányának tekinthető 25 tagú testület, a közvetlen kiszolgáló személyzet és a bizottság sajtóközpontja rendezkedik be. Az EU „minisztériumai”, az úgynevezett főigazgatóságok már a korábbi évtizedekben építettek vagy béreltek maguknak a közelben épületeket, és ezek

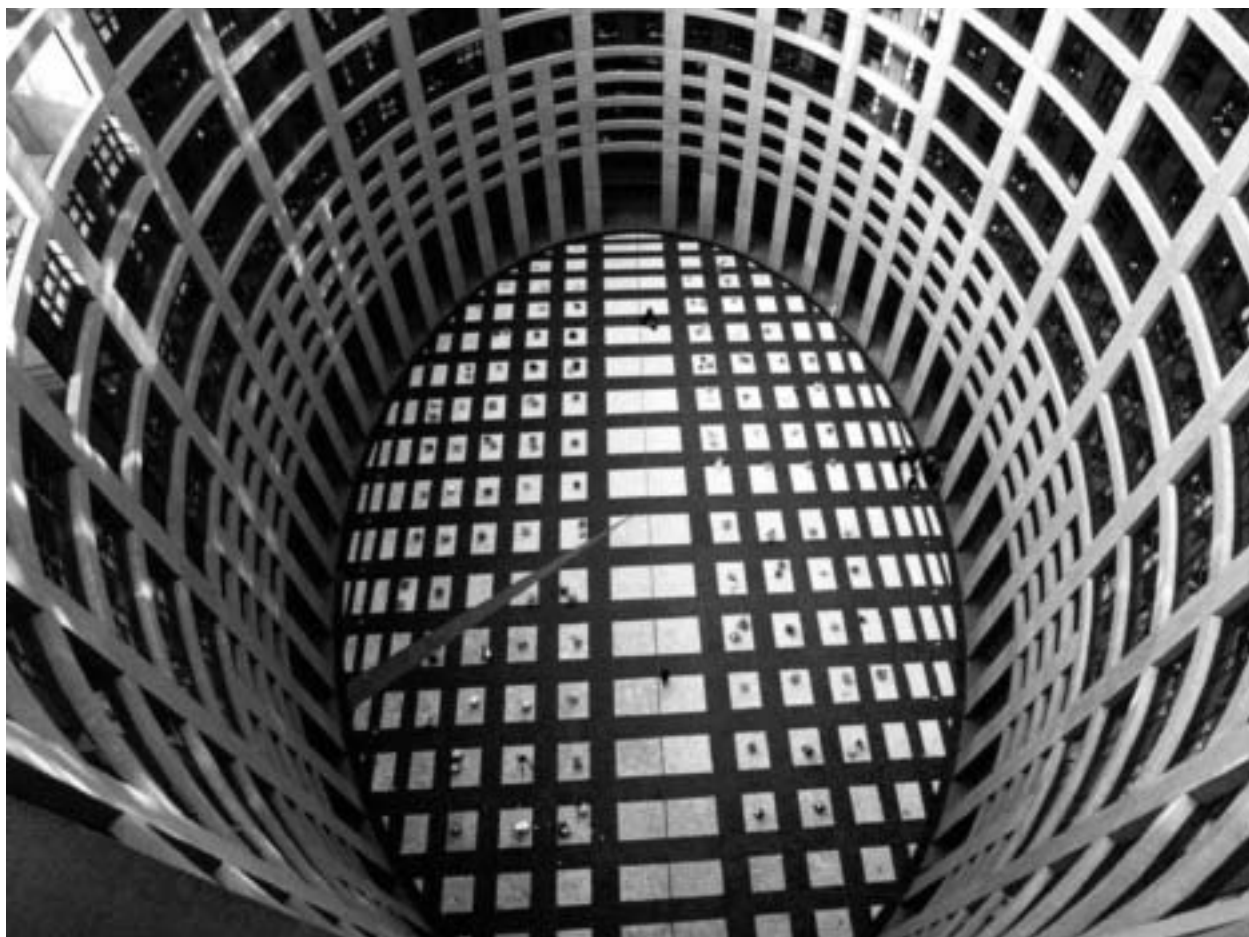
jó része a Berlaymont visszafoglalása után is megmarad. Az idén 25 tagúra bővült unió bizottságának, főigazgatóságainak és több tízezres hivatalnokseregének ingatlanigénye ugyanis szinte kielégíthetetlen.

A megújult Berlaymont palotával farkasszemet néző Justus Lipsius már a következő évtizedek ízlését tükrözi. Nem tör annyira a magasba, nincsenek hajlatok, kinyúló csápok; sima, tömörszerű tömegét a végtelen homlokzatok vörösbarna polírozott gránit burkolata teszi kellemesebbé a szemnek. Ez az Európai Uniót igazgató legfontosabb szerv, a miniszteri tanács üléseinek otthona. A tárgyalótermek irdatlan, négyszögletű asztalai körül immár 25 ország szakminiszterei vagy államtitkárai és a bizottság illetékes tagja foglalnak helyet néhány tanácsadójuk kíséretében. Az ülésezések csak azért nem tartanak napokig, mert a felszólalások idejét két és fél percre korlátozták... Az üléstermek falaiba vannak beépítve a szinkrontolmácsok fülkéi. Az uniónak az idei csatlakozások után húsz hivatalos nyelve van, és minden miniszter saját anyanyelvén szólhat fel. A felszólalásokat közvetlenül három nagy nyelvre – angolra, franciára, németre – tolmácsolják, a kisebb nyelvek tolmácsai e hídnylevek valamelyikéről fordít-

ják azokat tovább portugálra, lettre, magyarra, máltaira stb. Az EU még nem fejezte be a tíz új tagország belépésével szükségessé vált új tolmácsok és fordítók toborzását, a tolmácsolás maga is több ezer főre rúg az unióban.

A Justus Lipsius hatalmas gránittömbjében van bőven hely ahhoz, hogy olykor több szakminiszteri értekezlet is ülésezhessen egyidejűleg, sőt pillanatnyilag az a helyzet, hogy az évenként négy rendszeres csúcsertekezlet is ezt az épületet használja. Ilyenkor aztán két napra szögesdrót akadályokkal, betontömbökkel, rendőrök százaival lezárják az egész környéket a közelben lakók nagy bosszúságára, ilyenkor még a földalatti szelvényei is kihagyják a Schuman körönd megállóját.

Amióta Brüsszelben rendezik a csúcstalálkozókat, és megszüntették a félévenkénti vándorlást az éppen soros elnökséget adó tagország városaiba, a belga kormány gondolkodni kezdett azon, hogy illene külön épületet emelni az állam- és kormányfők találkozóinak színhelyéül. És persze mindjárt fényes rezidenciát is mellé, ahol az államférfiak és népes kíséretük megszállna. Az Európai-negyedben volna még hely egy-két újabb palotának, ám a két érintett kerület tanácsa és la-

kossága már egyre türelmetlenebb a növekvő nyüzgés miatt, a kormányban eltérő nézetek csaptak össze, volt, aki azt javasolta, a város másik szélén építsék fel a csúcok végleges színhelyét, egyelőre tehát nem dőlt el a dolog. Az viszont, hogy a csúcok palotáját évenként csak négyszer két napig használnák, az EU-ban nem tényező, elvégre az Európai Parlament is évek óta ingázik Brüsszel és másik székhelye, az onnan 550 kilométerre levő Strasbourg között. Mindkét városban van minden igényt kielégítő impozáns üvegpalotája, az állandó ingázás több százmillió euróba kerül évente, de a költségvetési vitákban ez a képtelen pazarlás valahogy sose duzzad komoly üggyé, egy maroknyi képviselő méltatlankodik csak a rongyrazás miatt.

Az Európai Parlament a többi uniós épülettől kissé távolabb helyezkedik el, és jóllehet a közös szervek közül a parlament hatásköre a legszerényebb, épülete harmonikusabb és méltóságteljesebb valamennyinél. A csillogó acél- és üvegpalota egyik fele nyújtott ellipszis alakú. Itt található a nagy ülésterem, amelyben az idei csatlakozások után már 732 európai honatyának és -anyának van helye, köztük 24 anyaországi és két szlovákiai magyar képviselőnek. (Az előző Európai Parlamentben is volt egy magyarul folyékonyan beszélő képviselő: az édesanyja révén erdélyi magyar származású burgenlandi Mercedes Echerer). A néhai Henri Spaak belga külügyminiszterrel elnevezett ellipszis épülettel szemben áll egy hosszú, hátsó homlokzatával enyhe hullámvonalban hajladozó épület: a képviselői irodaház, amelyet Altiero Spinelli olasz politikusról neveztek el. A bizottsági termek is itt kaptak helyet. A két épületet a harmadik emelet magasságában zárt folyosó köti össze. Az EP egyébként a teljes ülések többségét Strasbourgban tartja, míg a bizottsági ülések fő színtere a brüsszeli palota.

Az Európai Unió idén két olyan nagy horderejű lépést tett, amelyek után már sohasem lesz az, ami az első közel fél évszázada alatt volt. Májusban végrehajtotta eddigi legnagyobb bővítését, felvett tíz, túlnyomórészt közép-európai országot, amelyeknek az átlagos gazdasági fejlettsége messze elmarad a többi 15 nyugati tagország színvonalától, politikai és társadalmi hagyományai pedig legalább hatvan éve elszakadtak Nyugat-Európa fejlődésétől és hagyományaitól. A kiegyenlítődés anélkül is inkább nehéznek és lassúnak ígérkezik, mert a ré-

gi és gazdagabb tagállamok egyre jobban vonakodnak attól, hogy mindig az ő tehervállalásukkal emeljék fel a jövevények nivelóját, most ráadásul egyszerre tízét, amelyek közül csak a két kis földközi-tengeri szigetország, Málta és Ciprus színvonala közelíti a 15 régi tag átlagához. Ráadásul újabban a régi tagok is gazdasági növekedésük kínos lomhaságával és szociális ellátásaik kényszerű lefaragásával küszködnek, népeik pedig annyira nem szívesen látják az új tagok megjelenését, hogy a legtöbb kormány csak korlátozottan engedi a tíz új tag állampolgárainak ottani munkavállalását.

A bővítéssel egyidejűleg az unió kidolgozta első közös alkotmányát, amely az alapvető jogokon és együttélési alapelveken kívül újraszabályozza a közös intézmények működését is, immár 25 tagországra méretezve.

Az 1957-ben aláírt Római Szerződés után itt rendezte be székhelyét a Közös Piac is, a mai Európai Unió elődje. A mindössze tízmilliós Belgium alig egymillió fővárosa így lett a lassan egységesülő Európa új székhelye, sőt a NATO odaköltözésével az egész nyugati szövetségi rendszer, a transzatlanti kapcsolatok idegközpontja is.

Az úgynevezett alkotmányos szerződést Rómában, a Capitoliumon írták alá az állam- és kormányfők, ám az örök város történelmi díszletei sem feledtethetik, hogy az integráció hívei roppant kockázatos vállalkozásba fogtak.

Az első európai alkotmány akkor lép életbe, ha két éven belül az összes tagország megerősíti, akár parlamenti úton, akár népszavazással. Mivel itt az európai egységtörekvések új mérföldkövéről van szó, logikus lenne, hogy a tagországok népszavazással erősítsék meg a közös alkotmányt, ám éppen innen fenyeget a veszély. Ahol az utóbbi években népszavazáson döntöttek valamely integrációs lépésről, ott igen szoros eredmények születtek, vagy éppen le is szavazták a polgárok az adott intézkedést. Nem csoda, hogy a kormányok, ha egy mód van rá, igyekeznek elkerülni a népszavazást és a kezelhetőbb parlamenttel megerősítettetni az alkotmányt. Legalább tíz tagállamban mégis lesz népszavazás, és az előjelek szerint Nagy-Britanniában és Dániában valószínűleg elbukik az alkotmány, sőt másutt sem vehető biztosra a megerősítése. Ha pedig ez megtörténik, akkor példátlan válság áll elő az Európai Unióban. Maga az alkotmány erről úgy rendelkezik, hogy ha két évvel az aláírás után a tagországok negyötöde ratifikálta a dokumentumot, egy vagy több ország viszont nem, akkor az ügyet döntésre a csúcstalálkozó elé kell vinni. Vagyis a tagországok ez idő szerint még teljesen tanácsatlanok, hogy mitévők legyenek az alkotmányt elutasítókkal. Márpedig az EU iránt kezdettől fogva igen bi-

zalmatlan angoloknál – ahol Tony Blair miniszterelnök nagyarányú választási győzelmei ellenére sem mert bevezetni az eurót, még kevésbé népszavazásra bocsátani az ügyet, mert az elutasítás biztosra vehető – a tagállamok szuverenitását tovább korlátozó alkotmánynak szinte semmi esélye nincs a népszavazáson. Arról már nem is beszélve, hogy Angliának soha nem volt írott alkotmánya, így már maga a fogalom is gyanús a legtöbb angol szemében.

Több megfigyelő szerint elhamarkodott dolog volt alkotmányt szerkeszteni az évtizedeken át pragmatikusan, kis lépésekkel, de jól fejlődő Európai Uniónak. Amíg a tagországok nem határozzák el magukat egy teljesen összeolvadó Európai Egyesült Államok létrehozására, márpedig ennek semmi jele nincs, addig alkotmányt csinálni felesleges, és az integrációt sem lehet vele előbbre vinni. A népszavazási probléma gyökere éppen ez: a régi tagállamok egy része, főleg a hat alapító szeretne továbblépni az integráció útján, míg mások, főleg az északi országok nem akarnak többet feladni szuverenitásukból, sőt már a közös pénzt, az eurót sem vezették be Angliában, Dániában és Svédországban. Ha az integráció mélyítésének hívei erőltetni fogják a dolgot, komoly válság fenyegeti az uniót.

A nyugati katonai szövetség, a NATO jóval kevésbé látható Brüsszelben, mint az EU. A NATO annak idején sietősen költözött át a vendégszerető Brüsszelbe, ahol kapott a belga államtól egy telket a város keleti szélén, a repülőtér közelében, és előregyártott elemekből hamarjában egy-kétemeletes, barakkszerű épületeket húztak fel rá afféle ideiglenes székhely gyanánt. Harminchét év óta ez az ideiglenes jellegű barakkegyüttes a NATO politikai székhelye. Ez idő alatt a NATO a világtörténelem legsikeresebb katonai szövetségének bizonyult, egyetlen puskaövéssel nélkül megnyerte a több évtizedes hidegháborút, amely legszörnyűbb időszakában végpusztulással, atomhalállal fenyegette egész emberi fajunkat.

A NATO külvárosi barakkjai előtti térségen ma már 26 ország, köztük Magyarország zászlaját lengeti a szél, további húsz ország képviselői járnak ide rendszeresen mint a békepartnerségi program tagjai, és évenként többször itt üléseznek a szövetségesek külügy- és védelmi miniszterei. Ennyi év és ilyen példátlan siker után

a tagországok kormányai tavaly végre rászánták magukat, hogy összeadják a pénzt egy méltó épületegyüttes felépítésére. Belgiumtól ehhez is kaptak ingyen területet, lebonyolították a nemzetközi tervpályázatot, és talán rövidesen meg is kezdik a repülőtéri hangárokhoz hasonló áramvonalas épületek felépítését a régi barakok mellett.

Új székház felépítésében megegyezni mindenesetre könnyebb volt, mint új feladatkört adni a védelmi szövetségnek a szovjet birodalom felbomlása után. A Szaddám Huszein iraki rémuralma ellen indított háború megmutatta, hogy a szövetségesek egy része vonakodik az Európán kívüli hadakozástól, főleg ha annak kezdeményezője az Egyesült Államok. A német és a francia kormány rosszkedvűen vette tudomásul George Bush amerikai elnök újabb négy évre szóló újjavasztatását, s a belső feszültségeket jól jelzi, hogy a szövetség holland főtitkára, Jaap de Hoop Scheffer Berlinben már kénytelen volt arra figyelmeztetni az európai szövetségeseket, ne próbáljanak egységet kovácsolni Amerika ellenében, mert azzal senkinek sem használnak.

Brüsszelben az évek folyamán még számos más nemzetközi szervezet, politikai kutatóintézet telepedett meg, irodát tart fenn az ENSZ több szakosított szervezete, például az Egészségügyi Világszervezet (WHO), a nagy környezetvédő és emberjogi szervezetek. Az EU 25 tagországának a Belgiummal kapcsolatot tartó nagykövetségén kívül külön uniós képviselői is vannak, amelyeknek méretei jócskán felülmúlják a kétoldalú kapcsolatokat ápoló nagykövetségeket. Az Európai-negyed egyik csendesebb utcájában, a rue de Treves-ben ta-

De Gaulle francia elnök ugyanis országa újra hangsúlyozott nagyhatalmi törekvései jegyében kivonta a francia fegyveres erőket a NATO szövetség egyesített parancsnoksága alól, sőt 1967-ben távozásra szólította fel az amerikai hegemonia megtestesítőjének látott NATO-t Párizsból. A NATO ekkor költözött át a „szomszédba”, a Párizstól mindössze 350 kilométerre fekvő Brüsszelbe.

láljuk a magyar uniós képviselőket, ahol most ötven diplomata és ugyanekkora kiszolgáló személyzet dolgozik. Ha arra gondolunk, hogy a tagországok az államélet és a gazdasági döntések egyre nagyobb részét már az integráció mai fokán is közösen intézik Brüsszelben, ez a létszám nem is túlzott. Sőt, az állami képviselőketek kívül a régi tagállamoknak már a régiói is külön képviselőketek működtetnek itt, mert az integráció azt hozta magával, hogy – főleg a fejlesztési ügyekben – nem a tagállamok, hanem közvetlenül a régiók intézik ügyeiket az uniós központtal. A hét magyarországi régiónak egyelőre még közös és szerény képviselője van a Vergote téren, de a jövő itt is az önállóság felé mutat.

II. Lajos magyar király ábrázolása a Szent Mihály-székesegyház színes üvegablakán

A nemzetközi nyüzsgés, a sok intézmény és képviselő jelenléte ellenére a belga főváros meg tudta őrizni sajátos németalföldi karakterét, emberi léptékét és – főleg külső kerületeiben – bájosan kisvárosi hangulatát – miközben magán viseli a mai európai nagyvárosok jellegzetes vonásait is. Ez a sokféle hagyományból és színből kialakult szöttek gyakran meghökkenti a látogatót, de még azt is, aki mondjuk diplomataként vagy újságíróként évekre megtelepszik az európai központban. Egy amerikai újságíró például bizarrnak találta, hogy a város két legismertebb jelképe közül az egyik egy hetykén pisilő meztelen kislány, a másik meg az atomháború rémképét felidéző Atomium. A pisilő fiúcska, a Manneken Pis óvárosi szobrocskája körül mindig nyüzsgönek a turisták, főleg a nagy ünnepeken, amikor víz helyett sört pisil az odatartható poharakba. Az Atomium az 1958-as világkiállítás jelképe volt, ezt is rövid életűnek szánták, mint a párizsi Eiffel-tornyot, aztán tartósan a város jelképe és a turisták kedvenc kilátója lett. Nyilván akadnak olyanok, akik a kristályos vasmolekula 200 milliárdszoros felnagyítása láttán a láncreakcióra, az atombombára, az emberi önpusztításra asszociálnak róla.

A királyi palota oldalánál, a királyi kápolna és a nagy képtárak által közrefogott tér közepén marcona lovasszobor ötlük a látogató szemébe: Bouillon Gottfried, az első kereszties hadjárat vezére ő, aki Könyves Kálmán engedélyével Magyarországon át vezette hadait a Szentföldre. Jeruzsálem első keresztény királyának szülővárosa a mai Belgium déli határa közelében fekszik. A kereszties vitéz a harci mén hátáról elláthat a török bevándorlók negyedéig, ahol a boltostól a fogorvosig és az ügyvédig mindenki török, és a feliratok is mind török nyelvűek. A Szentföld rég elvesztett, a keresztiesek hajdani ellenfeleinek ivadécai viszont csendben hazát foglaltak maguknak Európa fővárosában.

Az óváros déli végén húzódik a második világháború döntő csatájának emlékét őrző Sztálingrád utca, itt található egy régi imaházban a brüsszeli zsidó múzeum. A széles utcát és környékét ma szinte kizárólag arabok lakják, a múzeum ritkán van nyitva. Ezek az arabok nem Bouillon Gottfried hajdani szentföldi ellenfeleinek leszármazottai, hanem nagyrészt marokkói és tunéziai bevándorlók, akik szintén egyre sokasodnak. Brüsszel legnagyobb középiskolájában a tanulók több mint 80 százaléka arab fiatal, a fővárosban születő fiúgyerekek névadásában évek óta a Mohamed név áll az első helyen. A bevándorlók beilleszkedése vontatottan vagy alig halad, a tömörszerű együttlakás, a lakónegyedek és az iskolák gettósodása a kudarc csalhatatlan jele.

A brüsszeli egyetemet hajdan az egyház befolyásának visszaszorítására törekvő szabadkőművesek hozták létre, ezért viseli a Brüsszeli Szabadegyetem nevet. Az egyetem ma is liberális szellemű, de csak módjával az. Amikor a bölcsészeket negyedéves korukban gyakorló tanításra küldik fővárosi középiskolákba, egyszerűen nem hajlandók kimenni bizonyos bevándorló körzetek iskoláiba.

Ami a brüsszeli magyar emlékeket illeti, kevesen tudják, hogy a belga királyok koronázásának és esküvőinek helyet adó Szent Mihály-székesegyház egyik legdíszesebb színes üvegablaka egy magyar király emlékét őrzi. A székesegyház keresztthajójának déli oldalán, a gótikus ív alatt a mohácsi csata után a Csele patakba fúlt II. Lajos király térdeplő és imádkozó alakja látható. A szép színes ábrázolást fiatal özvegye, Mária készítette 1538-ban férje emlékére. Őt Magyarországi Máriaként tartja számon a történelem. A mohácsi csatavesztés után a fiatal királyné csak addig maradt Budán, amíg bátyja, Ferdinánd meg nem kaparintotta az elárvult magyar trónt, ekkor hazament Németalföldre, ahol másik bátyja, V. Károly német-római császár

rábízta németalföldi tartományai kormányzását. Magyarországi Mária a történészek szerint húsz éven át a hányatott sorsú Németalföld legjobb kormányzója volt.

A XIX. században egy belga királynőt is Magyarországra sodort az élet. Brüsszel legszebb sugárútja, az elegáns üzletekkel és fasorokkal szegélyezett Lujza sugárút elején található a Stephanie tér. Névadója ugyanaz a belga királynő, akiről a szép pesti korzót, a Stefánia utat is elnevezték. Stefánia II. Lipót király lánya volt, akit a dinasztikus házassági szokások szerint már 17 éves korában összeházasítottak a Habsburg trónörökösrel, Rudolfal. A trónörökös megvetően semmibe vette a rátukmált arát, és alkalmi partnerekkel vigasztalódott. Később feleségül vette a Vetsera Mária bárónőt, de Ferenc József császár hallani sem akart a botrányos viszonyról, végül a szerelmesek közös öngyilkosságba menekültek. A fiatalon megözvegyült és összetört Stefánia ezután férjhez ment Lónyay Elemér grófhhoz, akiben hű társra talált. Együtt öregedtek meg Magyarországon, túléltek a második világháborút, és szinte egyszerre hunytak el. A pompás brüsszeli sugárút névadója, Lujza II. Lipót másik lánya volt – könnyűvérű, fékezhetetlen teremtés, aki megszőkött a monarchia egyik horvát tisztjével, Géza

Mataciccsal. A királyi család nagy nehezen visszahozta és háziőrizetbe helyezte. Lujza másodjára egy jóképű magyar tisztbe habarodott bele, de ekkor már éberebben őrizték, s végül egy diszkrét főúri elmeorvosintézetbe zárták.

A Lujza sugárúttól nem messze, az Arbre Bénit utcában találjuk a brüsszeli Magyar Házat. A művészi színes ablakkal és remek, faragott fa lépcsőházzal büszkélkedő épületet, amely a szecessziós műemlékekben gazdag Brüsszel egyik kis gyöngyszeme, eredetileg a menekült magyarok katolikus missziója szerezte meg, az emeleten kialakított kápolnában tartják vasárnaponként a magyar nyelvű szentmisét. A Magyar Ház

évtizedek óta a mintegy 15 ezer főre tehető belgiumi magyarság legfőbb találkozóhelye, ahol kulturális, társasági programokat, vacsorákat rendeznek, és a Beliumi Magyarok Szövetsége is itt tartja gyűléseit. Gyakran hívnak meg ide magyarországi művészeket, politikusokat, közéleti személyiségeket.

A Magyar Ház tágabb környéke Brüsszel egyik legkellemesebb része, ahogy e sorok írója négyévi ottléte alatt maga is tapasztalta. Az ixelles-i kerület tavainak füzére a kis völgy ölen meghúzódó gyönyörűen restaurált ősi apátsággal a körülötte lüktető város egyik édenkertje, ahol a csendet csak a vadkacsák sápgósa és kisebb vízimadarak vijjogása töri meg. A tavak körül két-háromemeletes polgárházak sorakoznak gon-

fotó: László Krisztina

A Cinquantenaire park

dosan ápolt előkertekkel, amelyekben változatos örökzöldek és a sok esőtől mindig buján tenyésző virágok díszlenek. Az igényes, egyedi tervezésű házak között a századfordulós szecesszió, vagy mint itt nevezik, az *art nouveau* (új művészet) szép példáival is találkozunk. Ebben a negyedben található Brüsszel legnagyobb parkja, a Bois de la Cambre, amely tulajdonképpen a város határain messze túlterjedő Soignes-erdőség Brüsszelbe betüremkedő vége. A hangulatos erdei ösvények helyenként tágas tisztásokra nyílnak, ahol kis pavilonok, kertvendéglők várják a barangolókat, s itt, a városi erdőben búvik meg Brüsszel avantgárd zsebszínháza, a Théâtre de poche is.

A Grand' Place

A brüsszeli életminőségének másutt is jelentős eleme a sok park és zöldövezet, amelyek a városi terület jóval nagyobb arányát borítják, mint Budapesten – és a közmondásosan esős éghajlat folytán nem szorulnak locsolásra. Brüsszelbe nem engedték be a multiplex mozikkal is hivatkozó plazákat, tulajdonképpen egyetlen igazi nagyáruház sincs az európai fővárosban. Van viszont minden délelőtt kirakodó vásár az óvárosi Jeu de balles (labdajáték) téren, ahol a jómódú közönség sem restell órákig böngészni a régi flamand csillárok, porcelánok, kristálypoharak között, és boldogan alkuozni egy-egy becses darabra. Európa fővárosában még találunk kis boltokat, van sarki fűszeres, sok hangulatos kisvendéglő és kocsmá, sehol sem kell

messzire menni egy ruhatisztításért, sőt cipőjavításért sem. Brüsszelben meghagyták a villamosokat, még a keskeny utcákon is, ahol az autók ezért a síneken járnak, a villamosok pedig a csúcsforgalomban szép lassan döcögnek, ahogy az autóktól tudnak.

Az 1851-es párizsi államcsíny után Belgiumba menekült Victor Hugo „a világ legszebb terének” nevezte Brüsszel főterét, ahol maga is lakott

egy ideig. Ha ebben van is romantikus túlzás, annyi bizonyos, hogy az unió székhelye az európai civilizáció remek foglalata, amely értékeivel, életminőségével állja az összehasonlítást Európa nagy metropolisáival.

Az 1851-es párizsi államcsíny után Belgiumba menekült Victor Hugo „a világ legszebb terének” nevezte Brüsszel főterét, ahol maga is lakott

Az 1851-es párizsi államcsíny után Belgiumba menekült Victor Hugo „a világ legszebb terének” nevezte Brüsszel főterét, ahol maga is lakott egy ideig. Ha ebben van is romantikus túlzás, annyi bizonyos, hogy az unió székhelye az európai civilizáció remek foglalata, amely értékeivel, életminőségével állja az összehasonlítást Európa nagy metropolisáival.